

1. Slechte tijden, goede tijden

U heeft het vast veleens meegemaakt: je hebt met een aantal mensen een feestje gehad, of een maaltijd, en er wordt opgeruimd. In de keuken lopen allerlei mensen druk heen en weer. Vieze borden worden binnengebracht, en schalen, nog halfvol lekker eten. Dan is er iemand die de vuilnisbak opendoet, en op het punt staat al dat eten weg te gooien. Op dat moment zegt er iemand: 'Ho! Wacht! Nooit eten weggooien. Dat moet je echt niet doen. Ik heb de oorlog nog meegemaakt, en dan weet je hoe kostbaar dat is: eten!'

'Ik heb de oorlog nog meegemaakt.' Die oorlog, die staat in het geheugen van iedere oudere gegrift. Als je hebt meegemaakt wat hongersnood is, wat echte armoede is, dan wordt je hele denken daardoor beïnvloed voor de rest van je leven. Zoals er ook jongeren zijn, die zeggen: 'Ik ben in Brazilië geweest, om daar huizen te bouwen voor arme gezinnen, en sinds die tijd besef ik pas hoe goed wij het hier hebben.'

Als je de armoede hebt meegemaakt, en het gebrek, dan ben je in tijden van welvaart toch een ander mens. In feite is dat precies waar het over gaat in Deuteronomium 8. Dit hoofdstuk is een onderdeel van een toespraak van Mozes voor het volk Israël. Mozes is gekomen aan het einde van zijn leven. Hij heeft het volk Israël uit de slavernij van Egypte mogen leiden. Veertig jaar hebben ze door de woestijn gezwoven, en al die jaren was Mozes hun leider. Nu staat het volk op het punt om het beloofde land binnen te trekken, Kanaän, wat vandaag de dag Israël heet. Maar Mozes zal niet meegaan, het beloofde land in, dat weet hij, dat heeft God hem eerder al bekendgemaakt. En wat doet hij nu, hier in Deuteronomium. Hij kijkt terug en hij zet alles nog eens op een rij, wat God gedaan heeft, al Zijn wonderen, Zijn goede zorg, en wat het volk geleerd heeft. Hij herhaalt de belangrijkste wetten, want Mozes wil niet dat het vergeten wordt.

Ik heb eens een mooie uitspraak gehoord, ik weet niet meer van wie. Iemand zei: 'Alleen als je terugblijkt, en leert van wat er gebeurd is, worden *belevissen* tot *ervaringen*.' Belevissen hebben we allemaal, elke dag. We beleven van alles. Maar daarmee word je nog niet een ervaren mens. De dingen die je beleeft, die vragen om een stukje doordenking, reflectie, dan worden ze tot ervaringen. Dat proces van terugblikken, doordenken, dat zien we hier in Deuteronomium.

In dit hoofdstuk spreekt Mozes over twee perioden: ten eerste de periode die net achter de rug is, de periode van de woestijntocht, dat is de periode van tegenspoed. En ten tweede blik hij vooruit, naar de periode van voorspoed, in het beloofde land.

2. In moeilijke tijden wil God ons sterk maken

Eerst dus die eerste periode: de woestijntocht, daarover gaat vers 1 tot en met 6. Daarover zegt Mozes in vers 2 en 3: 'Gedenk dan heel de weg, waarop de HERE, uw God, u deze veertig jaar

in de woestijn heeft geleid, om u te verootmoedigen en u op de proef te stellen ten einde te weten, wat er in uw hart was: of gij al dan niet zijn geboden zoudt onderhouden. Ja, Hij verootmoedigde u, Hij deed u honger lijden en gaf u het manna te eten, dat gij niet kende en dat ook uw vaders niet gekend hadden, om u te doen weten, dat de mens niet alleen van brood leeft, maar dat de mens leeft van alles wat uit de mond van de HERE uitgaat.'

Als je dat lest, is dat niet makkelijk. Want wat zegt Mozes? Soms legt God bewust problemen op je weg. 'Hij deed u honger lijden.' Daar moeten we niet overheen lezen. Het is te makkelijk als we alles wat moeilijk is gelijk op het bordje van de duivel leggen: 'Dat komt allemaal door de duivel.' Ja, op een bepaalde manier is dat zeker het geval. Als de duivel mensen nooit tot zonde had verleid, was er ook nooit honger geweest. Maar al die problemen, die uiteindelijk inderdaad door de

duivel in de wereld zijn gekomen, worden soms bewust door God op je weg geplaatst. 'Hij deed u honger lijden...' Maar het gaat ook verder: '... en Hij gaf u het manna te eten, dat gij niet kende en dat ook uw vaders niet gekend hadden, om u te doen weten, dat de mens niet alleen van brood leeft, maar dat de mens leeft van alles wat uit de mond van de HERE uitgaat.'

Met die honger had God dus een duidelijk plan, een doel. Hij wilde dat Zijn volk verder zou leren kijken dan de gewone dingen van deze wereld. Hij wilde dat Israël zou leren vertrouwen. Als er nou geen brood is, geen eten, dan kun je in paniek raken. Natuurlijk! Maar je kunt ook bidden, en zeggen: 'Here God, wij hebben geen brood. Maar U hoeft maar te spreken, en er is redding. Wij leven van Uw Woord, van wat uitgaat uit Uw mond. Wat U zegt, dat gebeurt!'

Die veertig jaar in de woestijn, die waren één grote oefenschool. Vers 5: 'Erken dan van harte, dat de HERE, uw God, u vermaant, zoals een man zijn zoon vermaant, en onderhoud de geboden van de HERE, uw God, door in zijn wegen te wandelen en Hem te vrezen.'

Natuurlijk, als vader kun je je kind verwennen. Je kunt alles geven wat je kind wil hebben. Je kunt constant rennen voor je kind. Maar wordt je kind daar sterk van? Kan je kind dan later het leven aan? Natuurlijk niet. Je kind is een papkindje geworden. Mozes laat het hier zien aan Israël: 'God Zelf heeft jullie opgevoed, getraind, veertig jaar lang. Dat was niet makkelijk, maar wel goed. Ontzettend goed. Want daardoor heb je Hem leren kennen, daardoor ontdekte je Wie je Krachtbron is.' Diezelfde gedachte komt naar voren in een gedicht, dat u misschien wel kent.

*Ik bad om kracht en God gaf mij zorgen, om mij sterk te maken.
Ik bad om wijsheid en God gaf mij problemen om te leren oplossen.
Ik bad om welvaart en God gaf mij verstand en spieren om te werken.
Ik bad om moed en God gaf mij gevaren om te leren overwinnen.
Ik bad om liefde en God gaf mij mensen om te helpen.
Ik bad om gunsten en God gaf mij kansen.
Ik kreeg niets waarvoor ik bad.
Ik kreeg alles wat ik nodig had!
God heeft mijn gebed verhoord.*

Vandaag vieren we de Dankdag. Misschien zit u hier en denkt u wel: 'Eigenlijk ben ik niet zo in de stemming om te

danken. Ik ben wel gekomen, maar toen we daarnet zo zongen: "Dankt, dankt nu allen God met hart en mond en handen..." toen dacht ik: Nou, dat kan ik even niet...' Beproevingen, die kunnen je wanhopig maken, of opstandig, ze kunnen je neerslachtig maken, en ontmoedigd. Maar blijf dwars door alles heen toch zien op de Here God! Blijf toch alles van Hem verwachten! Blijf zien wat Hij wèl geeft! U mag er zeker van zijn, honderd procent zeker, dat Hij ook met u het goede voorheeft! Waarom mag u daar zeker van zijn? Omdat Hij alles gegeven heeft wat Hij had, het liefste, het meest kostbare wat Hij kon geven: Zijn eigen Zoon! Hoe onvoorstelbaar zwaar de beproeving ook is, er blijft altijd reden om te danken, altijd! Want God heeft u Zijn liefde betoond. Hij heeft Zelf al onze zonden weggenomen. Hij Zelf geeft ons eeuwig leven. Ook voor ons ligt het Beloofde Land te wachten! En als God nu zóveel van ons houdt, zou Hij ons dan hier en nu laten vallen? Hoe zegt Paulus dat in Romeinen 8: 32: 'Zal Hij, die zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard, maar voor ons allen overgegeven heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schenken?' Uiteindelijk geeft Hij alles wat nodig is, voor dit leven en voor het leven dat komt, voor tijd en eeuwigheid. Kijkt u nog maar eens in Deuteronomium 8: 4: 'Het kleed dat gij draagt, is niet versleten en uw voet is niet gezwollen in deze veertig jaar.'

Laat u nooit ontmoedigen, daar zit de satan achter. Het zaad van de ontmoediging, dat hij rondstrooit, dat zaad groeit nergens zo slecht als in een dankbaar hart. Vergeet nooit je Krachtbron! Vergeet nooit je God.

3. In tijden van voorspoed is alles aan God te danken!

De tweede periode die Mozes hier noemt in de periode die zal komen: de tijd van voorspoed in het beloofde land. Vers 7: Want de HERE, uw God, brengt u in een goed land, een land van beken, bronnen en wateren, die in de dalen en op de bergen ontspringen.' Water, dat hebben wij overal om ons heen. Maar in het Midden-Oosten betekent water: leven! Water is schaars. Zonder water is alles dor en droog. God belooft een land vol water! En het is (vers 8) 'een land van tarwe en gerst, van wijnstokken, vijgebomen en granaatappelen; een land van olierijke olijfbomen en honing'. De Joden noemen dit de zeven vruchten van het land. Het Hebreeuwse woord voor 'honing' leggen de Joden niet uit als bijenhoning (dat kan het ook betekenen), maar hier leggen ze het uit als dadelhoning, ingedikt geperst sap van dadels. De zeven vruchten van het land, dat zijn dus tarwe, gerst, druiven, vijgen, granaatappels, olijven en dadels. Een volle oogst! Mozes voorziet een geweldige toekomst in het land Kanaän, een land dat overvloed van melk en honing. Vers 9: het is 'een land, waarin gij niet in armoede uw brood zult eten, waarin gij aan niets gebrek zult hebben; een land, waarvan de stenen ijzer zijn en uit welks bergen gij koper zult houwen.' Er zijn dus delfstoffen in overvloed. Vers 10: 'Gij zult eten en verzadigd worden en de HERE, uw God, prijzen om het goede land dat Hij u gaf.'

Wie zou dat niet willen? Leven in welvaart, in voorspoed, in overvloed? Ieder mens droomt daar toch van? Laten we het niet vergeten: voor ons in Nederland is die droom voor een heel groot deel werkelijkheid. Als je kijkt naar alle tijden in de wereldgeschiedenis, en naar alle plaatsen op deze

aardbol, dan is er bijna geen tijd en plaats te noemen waar altijd genoeg te eten was, altijd genoeg te drinken, waar vrijheid was, en waar geen oorlog was, en zelfs geen oorlogsdreiging, waar voor iedereen voorzieningen zijn. Onze situatie, laten we dat even met tien dikke strepen onderstrepen, onze situatie is zéér beslist níét de regel, maar de uitzondering!

En weet u wat nu het grote gevaar is? Dat we eraan wennen! En dat we gaan zeggen: 'Kijk eens? Dat hebben we toch maar even mooi voor elkaar!' Het grote gevaar van voorspoed, is dat je God vergeet, en dat je jezelf op een voetstuk zet, steeds hoger en hoger.

Vers 17 en 18, die verzen zijn zó herkenbaar! 'Zeg dan niet bij uzelf: *mijn* kracht en de sterkte van *mijn* hand heeft voor mij dit vermogen verworven. Maar gij zult aan de HERE, uw God, denken, want Hij is het, die u kracht geeft om vermogen te verwerven...' Waarom? 'Om het verbond gestand te doen.' Omdat Hij aan Zijn verbond denkt! Hij is een God die trouw blijft! Wij zijn vaak ontrouw, wij leven vaak langs God heen. Maar God blijft trouw! Hij is de God die je 'kracht geeft om je vermogen te verwerven', zegt Mozes. Hij is je Krachtbron!

Natuurlijk, als je aan tafel zit, en je bidt: 'Dank U wel voor het eten dat U ons hebt gegeven', dan kan het zomaar zijn dat er een gast aan tafel zit, die zegt: 'Hoezo heeft God je dit gegeven? Je hebt het toch zelf gekocht in de winkel? Je hebt toch betaald met geld dat je zelf hebt verdiend?' Zo kijk je ernaar als God buiten je blikveld valt. Maar als je hebt ontdekt wie God is, dan ga je anders denken: 'Hij gaf mij kracht om mijn werk te kunnen doen. En als ik geen betaald werk heb: Hij zorgde voor mensen, voor instellingen, voor wetten, waardoor ik nu te eten heb. Hij liet de bloemkool groeien op het land, en de rijst op de rijstvelden. Waar zou ik zijn zonder Hem?'

4. Vergeet je Redder niet!

Voorspoed, gemeente, is gevaarlijker dan tegenspoed. In arme landen bloeit de kerk, in veel rijke landen krimpt de kerk. Mozes roept het ons toe: 'Zorg ervoor dat je nooit gewend raakt aan de welvaart! Blijf altijd zien hoe bijzonder het is, hoe uitzonderlijk! Vergeet nooit wie het je gaf: je Krachtbron, je Redder, je God! Kijk naar het eten op je bord met ogen van verwondering!'

Bod Edens was blind. Zijn wereld was één grote donkere ruimte, vol geluiden, en geuren, en vormen. Meer dan vijftig jaar lang vornd hij op de tast zijn weg. Toen kwam hij bij een chirurg, die ontdekte wat er bij Bob gedaan kon worden om hem te laten zien. Na een moeilijke operatie ging het verband van zijn ogen en Bob kon zien! Bob kon het haast niet geloven. Hij was helemaal ondersteboven.

'Ik heb nooit gedroomd dat geel... zo, ja, zo géél is!' riep hij uit. 'Ik weet niet hoe ik het zeggen moet. Wat wonderlijk, dat geel! En rood... rood, dat vind ik het mooiste! Ik kan het gewoon niet geloven... rood!' Bod bleef zich verwonderen: over de omtrek van de maan, over het witte spoor van een vliegtuig, afgetekend tegen de blauwe lucht, over de zonsopkomst en de zonsondergang. Over de sterren aan de hemel. Hij zei: 'Je kunt je écht niet voorstellen hoe móóí alles is!'

Alles waaraan je gewend bent geraakt, gemeente, is eigenlijk bijzonder. Wat kun je anders dan God danken? Een dankbaar hart verwondert zich elke dag!

Vergeet Hem niet: uw Krachtbron. Vergeet Hem niet: jouw Redder. Vergeet Hem niet: je God! Amen.